

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 13/2018-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. júla 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) o sťažnosti [REDAKČNÝ KOTVA], [REDAKČNÝ KOTVA], zastúpenej advokátkou JUDr. Tatianou Jánošíkovou, Rooseveltova 6, Košice, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 465/1995, za účasti Okresného súdu Košice-okolie, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva [REDAKČNÝ KOTVA] podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 465/1995 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice-okolie p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 465/1995 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 10 000 € (slovom desaťtisíc eur), ktoré jej j e Okresný súd Košice-okolie p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice-okolie j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 312,34 € (slovom trisťodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Tatiany Jánošíkovej, Rooseveltova 6, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. decembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. Tatianou Jánošíkovou, Rooseveltova 6, Košice, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 465/1995 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je v postavení žalovanej účastníčkou konania, ktorého predmetom je rozhodovanie o žalobe vo veci (pôvodne) „... odstránenia prekážok z prístupovej cesty“, resp. „po viacerých zmenách žaloby“ ide aktuálne o rozhodovanie „o spore o určenie vecného bremena“. Konanie začalo doručením

(pôvodnej) žaloby okresnému súdu 8. novembra 1990 a pôvodne bolo vedené pod sp. zn. 6 C 1063/1990, v súčasnosti je vedené pod sp. zn. 16 C 465/1995. Sťažovateľka zdôrazňuje, že v napadnutom konaní *„nebolo vydané ešte žiadne meritórne rozhodnutie“*, hoci trvá už viac ako 27 rokov.

Zo sťažnosti ďalej vyplýva, že napadnuté konanie bolo v období rokov 1995 až 2002 prerušené, ale i tak je *„doba trvania súdneho konania neprimerane dlhá“*, v dôsledku čoho dochádza podľa sťažovateľky k porušovaniu jej práv garantovaných ústavou a dohovorom. Sťažovateľka v doterajšom priebehu konania opakovane podala sťažnosti na prietahy v súdnom konaní podľa príslušných ustanovení zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V odpovedi na prvú sťažnosť zo 14. decembra 2015 predsedníčka okresného súdu okrem iného v prípise z 12. februára 2016 uviedla, že *„Vzhľadom na priebeh vykonávaných procesných úkonov súdu v konaní od začatia konania do marca 2014 a viaceré zistené obdobia nečinnosti súdu, hodnotím Vašu sťažnosť na prietahy v konaní ako dôvodnú.“*

Vzhľadom ku skutočnosti, že výsledkami vybavenia Vášho podnetu vo veci ochrany základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 16 C/465/1995 verejnou ochrankyňou práv, JUDr. Janou Dubovcovou, bolo preukázané, že došlo k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, bol dňa 31. 3. 2014 nad ďalšou plynulosťou konania nariadený dohľad predsedníčky súdu, a to každé dva mesiace.

Od nariadenia dohľadu predsedníčkou súdu nad plynulosťou konania dňa 31. 3. 2014, sú úkony vykonávané priebežne a bez prietahov. Priebeh vykonávaných úkonov bude naďalej sledovaný.“

Na v poradí druhú sťažnosť sťažovateľky z 8. septembra 2016 reagovala predsedníčka okresného súdu v prípise z 10. októbra 2016, v ktorom okrem iného uviedla, že *„Listom zo dňa 12. 2. 2016 Vám bolo oznámené, že vzhľadom na priebeh vykonávaných úkonov súdu v konaní od začatia konania do marca 2014 v súvislosti s Vaším podnetom verejnej ochrankyňa práv, JUDr. Jane Dubovcovej, bol nad ďalšou plynulosťou konania*

nariadený dohľad predsedníčky súdu. Zároveň Vám bolo oznámené, že od nariadenia dohľadu predsedníčkou súdu dňa 31. 3. 2014 boli úkony v konaní ku dňu vybavenia Vašej sťažnosti vykonávané priebežne a bez prietahov.

Vzhľadom na uvedené, pri hodnotení dôvodnosti tejto sťažnosti bol prešetrovaný priebeh vykonávaných úkonov v konaní v období od februára 2016 doposiaľ.

... Z obsahu spisu bolo zistené, že v sledovanom období boli vykonávané nasledovné procesné úkony:

1. 3. 2016 – uznesenie o priznaní odmeny znalcovi,

31. 3. 2016 – pojednávanie vo veci, odročené na neurčito za účelom zadováženia predmetného mapového operátu a súd zväži potrebu nariadenia ďalšieho znaleckého dokazovania,

7. 4. 2016 – odstraňovanie závady v doručovaní uznesenia zo dňa 10. 2. 2016,

12. 5. 2016 – uznesenie o nepriznaní náhrady trov konania žalovaného 2/ vo vzťahu k žalobkyni,

30. 9. 2016 – uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania.

To, že v konaní nebol od posledného pojednávania vo veci dňa 31. 3. 2006 vytýčený termín pojednávania neznamená, že súd vo veci nekoná.

Vzhľadom na vyššie uvedený priebeh vykonávaných procesných úkonov súdu v konaní od februára 2016 doposiaľ, hodnotím Vašu sťažnosť na prietahy v konaní ako nedôvodnú. Priebeh vykonávaných úkonov bude v rámci nariadeného dohľadu predsedníčkou súdu naďalej sledovaný.“

Podľa názoru sťažovateľky sťažnosti podané predsedníčke okresného súdu nevedli k náprave, pričom okresný súd postupuje v napadnutom konaní naďalej neefektívne. Za neefektívny postup sťažovateľka považuje „... aj to, že súd opakovane v priebehu konania umožňoval žalobcovi meniť žalobný návrh, naposledy žalobca menil žalobný návrh podaním zo dňa 23. 03. 2017, t. j. po 27 rokoch vedenia súdneho konania, predtým bol petit žaloby menený aj písomným podaním žalobcu doručeným súdu dňa 14. 12. 2016, predtým písomným podaním žalobcu doručeným súdu dňa 17. 12. 2015 a sú súčasťou súdneho spisu a tiež podaním žalobkyne zo dňa 26. 05. 2015 (čiastočné späťvzatie), podaním doručeným súdu dňa 20. 11. 2015 (špecifikácia žalobného petitu). Pôvodná žaloba znela na

odstránenie prekážok z prístupovej cesty, po viacerých zmenách žaloby zo strany žalobcu je teraz vedený spor o určenie vecného bremena, teda absolútne iný predmet sporu, než aký bol na počiatku súdneho konania. V dôsledku zmien žaloby zo strany žalobcu sa menila aj dôkazná situácia, pričom súd neaplikoval ust. § 95 ods. 2 Občianskeho súdneho konania, podľa ktorého súd nepripustí zmenu návrhu, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu.“.

Sťažovateľka sa domáha aj priznania finančného zadosťučinenia v sume 30 000 €, poukazujúc na zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania, pocity krivdy a nespravodlivosti, ako aj na to, že „Doba vedenia súdneho konania znemožnila vykonať vo veci riadne dokazovanie, pretože vymierajú svedkovia, strácajú sa listiny z archívov úradov v dôsledku organizačných zmien, pri presúvaní agendy.“.

Vzhľadom na skutočnosti uvedené v sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„I. Základné právo sťažovateľky na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, právo sťažovateľky na spravodlivé prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo sťažovateľky na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo sťažovateľky na spravodlivý súdny proces vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod č. k. 16 C/465/1995 porušené bolo.

II. Okresnému súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C/465/1995 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

III. Sťažovateľke priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 30 000,- EUR, ktoré je povinný Okresný súd Košice-okolie zaplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

IV. Okresný súd Košice-okolie je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume 312,34 EUR na účet právnej zástupkyne sťažovateľky do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 13/2018-11 zo 17. januára 2018 ju v celom rozsahu prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti a zároveň oznámila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčka okresného súdu sa v prípise sp. zn. 1 Spr V/182/18 z 27. marca 2018 vyjadrila k podanej sťažnosti a predložila ústavnému súdu prehľad procesných úkonov uskutočnených v napadnutom konaní. Konštatovala, že v namietanom konaní od jeho začatia do marca 2014 bola zistená nečinnosť okresného súdu, pričom túto skutočnosť konštatovala už pri vybavení podnetu verejnej ochrankyne práv JUDr. Jany Dubovcovej. Z tohto dôvodu bol od 31. marca 2014 nariadený dohľad predsedníčky súdu nad plynulosťou konania, a to každé dva mesiace.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení okrem iného uvádza, že „*Od nariadenia dohľadu predsedníčkou súdu nad plynulosťou konania sú úkony vykonávané v konaní priebežne a bez prietáhov.*

Tunajší súdu eviduje aj sťažnosť sťažovateľky vedenej pod Spr/70/16, ktorá bola vzhľadom na priebeh vykonávaných úkonov po nariadení dohľadu predsedníčkou súdu zhodnotená ako nedôvodná. Zároveň nad ďalšou plynulosťou konania vzhľadom na dĺžku konania vo veci 16 C/465/1995 je aj naďalej vykonávaný dohľad predsedníčky súdu, a to každé dva mesiace.

Zároveň podotýka, že v priebehu konania spis bol na základe skutočností, že zákonná sudkyňa [REDAKOVANÉ] sa vzdala výkonu funkcie sudcu ku dňu 1. 10. 2017 pridelený sudkyňi tunajšieho súdu [REDAKOVANÉ] dňa 6. 10. 2017 a následne pri opätovnom prerozdeľovaní spisu na základe opatrenia predsedu súdu bol spis sp. zn. 16 C/465/1995 dňa 4. 12. 2017 pridelený na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi tunajšieho súdu [REDAKOVANÉ], ktorá v tomto konaní začala priebežne konať.

Postup súdu v tomto konaní je sťažený aj ospravedlniteľnými neúčastami žalovaných na pojednávaniach. V priebehu konania žalobcovia v 2. a 7. rade, ako aj žalovaná v 1. rade zomreli, na základe čoho súd musel zisťovať okruh dedičov po zomrelých. V priebehu konania súd rozhodoval o pripustení žalovaných do konania, o pripustení zmeny žaloby, o čiastočnom späťvzati návrhu, o predbežnom opatrení.

... Vzhľadom na uvedené mám za to, že ústavná sťažnosť sťažovateľky nesmeruje proti aktuálnemu, či trvajúcemu stavu nečinnosti súdu, a preto nie je prostriedkom na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, resp. tomu, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo.“

Predsedička okresného súdu zároveň ústavnému súdu oznámila, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Ústavný súd v zmysle § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde požiadal o vyjadrenie k sťažnosti aj žalovaného v druhom rade – obec [REDAKOVANÉ] (ďalej len „dotknutá osoba“). Dotknutá osoba vo svojom vyjadrení z 2. mája 2018 uviedla, že „... podľa môjho názoru Okresný súd Košice-okolie pochybil na 30 % v konaní č. 16 C/465/1995 a sťažovateľka pani [REDAKOVANÉ] so svojim advokátom pochybili pre obštrukcie a prietahy 70 % v konaní č. 16 C/465/1195“. Zároveň vo svojom vyjadrení vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

Dňa 18. júna 2018 ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky, aby sa vyjadrila ku vhodnosti ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenie predsedníčky okresného súdu a dotknutej osoby k sťažnosti na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska. Právna zástupkyňa sťažovateľky v podaní z 26. júna 2018 ústavnému súdu oznámila, že súhlasí s rozhodnutím o veci bez nariadenia pojednávania a vo vzťahu k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu oponovala predovšetkým neprimeranou (extrémnou) dĺžkou napadnutého konania a poukazom na relevantnú judikatúru ústavného súdu, aplikovateľnú na vec sťažovateľky. Vo vzťahu k vyjadreniu dotknutej osoby právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojej reakcii uviedla, že tá časť vyjadrenia dotknutej osoby, v ktorej sa poukazuje na prietahy spôsobené sťažovateľkou, je nepravdivá, pričom dotknutá osoba

zastúpená starostom obce podľa jej názoru nedisponuje informáciami ani spôsobilosťou na to, aby mohla posudzovať efektívnosť postupu súdu alebo sporových strán v konaní.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľky a predsedníčky okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Zo sťažnosti, z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 16 C 465/1995 a z písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil nasledujúci priebeh napadnutého konania (vzhľadom na skutočnosť, že ide o súdne konanie začaté už v roku 1990, sú v nasledujúcom prehľade uvedené len najvýznamnejšie procesné úkony okresného súdu, ako aj účastníkov konania, pozn.):

1. Dňa 8. novembra 1990 bola okresnému súdu doručená žaloba o určenie vlastníckeho práva o odstránenie prekážok z prístupovej cesty podaná pôvodnými žalobcami proti pôvodným žalovaným. Konanie bolo vedené pod sp. zn. 6 C 187/1990.

2. Uznesením okresného súdu z roku 1994 bola vylúčená na samostatné konanie časť žaloby, ktorou sa žalobcovia domáhali vypratania nehnuteľnosti a odstránenie prekážok z prístupovej cesty. Vylúčená vec je vedená pod sp. zn. 16 C 465/95 a postup okresného súdu v tomto konaní je predmetom sťažnosti sťažovateľky.

3. Dňa 28. septembra 1995 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd uznesením prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vedeného pod sp. zn. 6 C 187/1990. Vo veci sp. zn. 6 C 187/1990 okresný súd rozhodol rozsudkom zo 6. apríla 2001.

4. Okresný súd uznesením zo 6. februára 2002 zrušil uznesenie o prerušení konania.

5. Dňa 18. marca 2002 sa uskutočnilo pojednávanie, pričom ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo až 24. septembra 2004 (viac ako dva a pol roka po predchádzajúcom pojednávaní).

6. Dňa 9. septembra 2005 okresný súd vydal predbežné opatrenie.

7. Uznesením z 8. decembra 2016 Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) zrušil uznesenie okresného súdu o nariadení predbežného opatrenia.

8. Dňa 17. mája 2016 sa uskutočnila ohliadka na mieste samom.

9. V dňoch 23. februára 2007 a 27. marca 2007 sa uskutočnili pojednávania.

10. Uznesením zo 6. septembra 2007 okresný súd nariadil predbežné opatrenie.

11. V dňoch 18. januára 2008, 18. februára 2008, 18. apríla 2008, 11. septembra 2008 a 13. novembra 2008 sa uskutočnili ďalšie pojednávania v napadnutom konaní.

12. Dňa 18. februára 2009 sa uskutočnila ohliadka na mieste samom.

13. Dňa 14. mája 2009 sa uskutočnilo ďalšie pojednávanie.

14. Uznesením z 11. augusta 2009 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie.

15. V dňoch 5. marca 2010, 8. apríla 2010, 21. mája 2010, 27. septembra 2010, 22. októbra 2010, 18. februára 2011, 12. apríla 2011 a 18. októbra 2011 sa uskutočnili ďalšie pojednávania.

16. Dňa 23. novembra 2012 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na účel nariadenia ďalšieho znaleckého dokazovania, ktoré okresný súd nariadil až uznesením z 10. októbra 2013.

17. Dňa 25. apríla 2014 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 10. júl 2014, ktoré sťažovateľka podaním z 8. júla 2014 žiadala odročiť.

18. V dňoch 26. septembra 2014, 24. októbra 2014, 12. decembra 2014, 20. februára 2015, 15. mája 2015, 25. júna 2015 a 29. októbra 2015 sa uskutočnilo ďalšie pojednávania. Pojednávanie uskutočnené 17. decembra 2015 bolo odročené na účel nariadenia ďalšieho (tretieho) znaleckého dokazovania.

19. Uznesením z 10. februára 2016 okresný súd zastavil konanie proti žalovanému v 2. rade.

20. Dňa 31. marca 2016 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo okrem iného odročené aj z dôvodu zváženia potreby nariadenia ďalšieho (štvrtého) znaleckého dokazovania.

21. Uznesením z 30. septembra 2016 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie, znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 1. februára 2017.

22. Dňa 2. marca 2017 okresný súd nariadil termín pojednávania na 20. apríl 2017.

23. Dňa 19. apríla 2017 sťažovateľka požiadala o odročenie pojednávania určeného na 20. apríl 2017 z dôvodu jej ochorenia. Pojednávanie nariadené na 20. apríl 2017 okresný súd preto odročil na 1. jún 2017.

24. Dňa 28. júna 2017 sťažovateľka predložila súdu súkromný znalecký posudok a vyjadrenie vo veci samej. Okresný súd následne vyzval sťažovateľku na predloženie ďalších vyhotovení podania a znaleckého posudku.

25. Dňa 4. júla 2017 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 14. september 2017.

26. Dňa 9. októbra 2017 bola vec pridelená novej zákonnej sudkyňi z dôvodu, že pôvodná zákonná sudkyňa sa vzdala výkonu funkcie sudcu.

27. Dňa 5. decembra 2017 bola vec opätovne pridelená novej (ďalšej) zákonnej sudkyňi.

28. Uznesením z 12. februára 2018 okresný súd čiastočne zastavil napadnuté konanie v dôsledku čiastočného späťvzatia žaloby žalobkyne, ktoré doručila súdu ešte 31. marca 2010 a zároveň pripustil zmenu žaloby podľa podania žalobkyne, ktoré bolo doručené okresnému súdu 24. marca 2017.

29. Dňa 20. februára 2018 žalobkyňa doručila okresnému súdu vyjadrenie vo veci samej.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou primárne domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj svojho práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Zároveň sa z rovnakých dôvodov sťažovateľka domáha aj vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36. ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, argumentujúc extrémne neprimeranou dĺžkou napadnutého konania.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť iba v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

III.1 K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní

Vychádzajúc z podstaty s'ťažnostnej argumentácie, ústavný súd sa najprv zaoberal namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane konštatuje, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistujú zásadné odlišnosti (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03), čo umožňuje ich namietané porušenie preskúmavať spoločne.

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. podľa čl. 38 ods. 2 listiny (rovnako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu

vyplývala do 30. júna 2016 z príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, pričom od tohto dňa je táto povinnosť súdu a sudcov v civilnom sporovom konaní upravená v príslušných ustanoveniach Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala predovšetkým z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá. V § 117 ods. 1 OSP bolo ustanovené, že sudca je povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a v § 119 ods. 1 OSP bolo ustanovené, že pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia účastníkom oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, keď sa bude konať nové pojednávanie.

Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku, v ktorých sa zohľadňujú osobitosti jednotlivých druhov civilných konaní. Ústavný súd upozorňuje v tejto súvislosti predovšetkým na povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplývajúcu z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania. Rovnako možno poukázať aj na ustanovenia § 168 až § 172 CSP, ktoré upravujú predbežné prejednanie sporu a následky neprítomnosti strán, ako aj na § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 ústavy, resp. aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je rozhodovanie o žalobe podanej proti sťažovateľke, ktorou sa žalobcovia pôvodne domáhali „... odstránenia prekážok z prístupovej cesty“. Po viacerých zmenách žaloby pripustených okresným súdom je predmetom napadnutého konania rozhodovanie „o spore o určenie vecného bremena“. Po právnej stránke ústavný súd nepovažuje vec za zložitú, a to s poukazom na to, že obdobné spory tvoria súčasť štandardnej rozhodovacej agendy okresných súdov. Zo skutkového hľadiska však ústavný súd považuje napadnuté konanie za zložité s poukazom na opakované zmeny petitu žaloby, viacero zmien v osobách účastníkov (strán) konania, a to jednak v dôsledku úmrtí, ako aj v dôsledku rozširovania žaloby proti ďalším žalovaným (obec [REDACTED]). Zo skutkového hľadiska ústavný súd považuje vec za zložitejšiu, a to okrem iného aj z dôvodu, že pre rozhodnutie vo veci je nevyhnutné znalecké dokazovanie z odboru geodézie a kartografie, odvetvia geodézie, kartografie a fotogrametrie. Rešpektujúc skutkovú zložitosť napadnutého konania, ústavný súd pripomína, že ňou nemožno v žiadnom prípade ospravedlňovať jeho zjavne neprimeranú dĺžku, obdobia neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu, ani jeho neefektívny postup. Túto skutočnosť však môže zohľadniť pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadost'učinenia.

2. Vo vzťahu k ďalšiemu kritériu, t. j. k správaniu sťažovateľky (v spore žalovanej) ako účastníčky napadnutého konania ústavný súd nezistil žiadnu významnejšiu skutočnosť, ktorou mohla prispieť k predĺženiu doterajšieho priebehu napadnutého konania. Z dôvodu na jej strane bolo podľa zistenia ústavného súdu pojednávanie odročené len jedenkrát, pričom sťažovateľka opakovane aktívne využívala právne prostriedky, ktorými usilovala o urýchlenie postupu okresného súdu (podnety a sťažnosti na odstránenie prietáhov v konaní adresované predsedníčke okresného súdu, ako aj verejnej ochrankyni práv).

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 465/1995. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Ústavný súd v prvom rade poznamenáva, že okresný súd bol v napadnutom konaní v období od jeho začatia do marca 2014 dlhodobo neodôvodnene nečinný, čo priznala aj predsedníčka okresného súdu, a to už v súvislosti s vybavovaním podnetu verejnej ochrankyne práv JUDr. Jany Dubovcovej, a preto od 31. marca 2014 nariadila dohľad predsedníčky okresného súdu nad plynulosťou konania v pravidelných dvojmesačných intervaloch. Ústavný súd konštatuje, že napriek tomu, že nad plynulosťou preskúmaného súdneho konania je už viac ako štyri roky nariadený dohľad predsedníčky okresného súdu, nedošlo ešte k odstráneniu právnej neistoty účastníkov tohto súdneho konania.

Základnou skutočnosťou, z ktorej ústavný súd pri posudzovaní sťažnosti musel vychádzať, je fakt, že napadnuté konanie začalo v roku 1990, resp. po vylúčení časti žaloby na samostatné konanie v roku 1995, pričom vo vylúčenej časti (konanie o určení vecného bremena) okresný súd ani jedenkrát meritórne nerozhodol, čo je samo osebe nezlučiteľné s požiadavkami vyvoditeľnými zo základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. podľa čl. 38 ods. 2 listiny.

Na tomto závere nemôže nič zmeniť skutočnosť, že v období od 28. septembra 1995 do 6. februára 2002 bolo napadnuté konanie právoplatne prerušené (k prerušeniu konania došlo z dôvodu, že v konaní sp. zn. 6 C 187/1990 sa riešila predbežná otázka vlastníckeho práva k spornému pozemku, pozn.), a to napriek konštantnej judikatúre ústavného súdu, v ktorej opakovane uvádza, že odstránenie stavu právnej neistoty účastníka konania spravidla nemožno dosiahnuť po právoplatnom prerušení konania, ku ktorému došlo v súlade so zákonom. Ak nedôjde k odpadnutiu prekážky prerušeného konania postupom predvídaným v Občianskom súdnom poriadku (resp. v súčasnosti v Civilnom sporovom poriadku), nemôžu sa v prerušenom konaní vykonávať žiadne procesné úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty účastníkov, a tým aj k naplneniu účelu základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a rovnako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto nečinnosť okresného súdu v dôsledku existencie zákonnej prekážky jeho postupu neposudzuje ako zbytočné prietahy v konaní (m. m. napr. III. ÚS 42/02, I. ÚS 65/03, II. ÚS 3/00, I. ÚS 214/06). Ide o obdobie 6 rokov a 4 mesiacov. Samotná skutočnosť, že konanie o určenie vecného bremena práva prechodu trvá ku dňu rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti k dnešnému dňu, aj bez zohľadnenia obdobia, v ktorom bolo konanie prerušené, takmer 22 rokov (resp. od vylúčenia veci na samostatné konanie takmer 17 rokov), je totiž z ústavného hľadiska bez ďalšieho neakceptovateľná.

Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní vyplýva, že okresný súd vykonal množstvo pojednávaní (30), opakovane nariadil a vykonal ohliadku na mieste samom a nariadil viacero znaleckých dokazovaní a ich doplnení (dosiaľ boli predložené 3 znalecké posudky vypracované na základe uznesenia okresného súdu a 1 súkromný znalecký posudok). Zo všetkých skutočností zjavne vyplýva, že postup okresného súdu bol neefektívny a nesústredený, keďže nevedol dosiaľ k meritórnemu rozhodnutiu sporu.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd svojou neodôvodnenou nečinnosťou a neefektívnou nečinnosťou v napadnutom konaní spôsobil vznik zbytočných prietáhov, čím porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jej

právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 465/1995 konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.2 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní

K sťažovateľkou namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny (ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ku ktorému malo dôjsť doterajšou extrémnou dĺžkou napadnutého konania, ústavný súd poznamenáva, že v systematike ústavy, ako aj listiny sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť a plynulosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 38 ods. 2 listiny a nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu z týchto dôvodov však napriek tomu môže dôjsť, v prípade ak namietané zbytočné prietahy (spôsobené neodôvodnenou nečinnosťou, alebo neefektívnou a nesústredenou činnosťou), ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania, teda toho, čo je pre sťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*). Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že vykonanie spravodlivosti s neprimeraným (extrémnym) oneskorením vo svojej podstate ohrozuje základné právo na súdnu ochranu, a tým aj dôveryhodnosť justície (m. m. I. ÚS 39/00, alebo IV. ÚS 184/2010).

Aplikujúc uvedené právne názory na vec sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že stav, keď okresný súd v konaní, ktoré z hľadiska predmetu tvorí štandardnú súčasť jeho rozhodovacej agendy, v jeho doterajšom priebehu trvajúcim od vylúčenia príslušnej časti pôvodnej žaloby na samostatné konanie, viac ako 23 rokov ani raz meritórne nerozhodol (aj pri zohľadnení skutočnosti, že ide o skutkovo zložité konanie, ktoré bolo takmer 7 rokov právoplatne prerušené), je nezlučiteľný s požiadavkami vyplývajúcimi z podstaty základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny, a tiež práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Extrémne dlhé súdne konanie bez rozhodnutia vo veci samej totiž vo svojej podstate možno kvalifikovať vo vzťahu k sťažovateľke ako odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*). Ústavný súd preto rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý

vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľka sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 30 000 € z dôvodov, že po 27 rokov je kvalita jej života znižovaná účasťami na opakovaných súdnych pojednávaniach, početnými návštevami a poradami u advokáta a platbami advokátovi. Sťažovateľka sa 27 rokov nevie domôcť spravodlivosti a spor považuje vo vzťahu k nej za šikanózne, pričom trpí pocitmi márnosti, krivdy a nespravodlivosti.

Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vychádzajúc predovšetkým z doterajšej zjavne neprimeranej dĺžky napadnutého konania, prihliadajúc na charakter zistených zbytočných priesťahov a rešpektujúc skutkovú zložitost' napadnutého konania, ústavný súd dospel k názoru, že priznanie finančného zadosťučinenia v sume 10 000 € bude primerané konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci (bod 3 výroku tohto nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátkou JUDr. Tatianou Jánošíkovou, Rooseveltova 6, Košice. Úhradu trov konania priznal v požadovanom rozsahu (312, 34 €), keďže požadovaná suma nepresahuje sumu vypočítanú podľa príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb

v znení neskorších predpisov. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (bod 4 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júla 2018